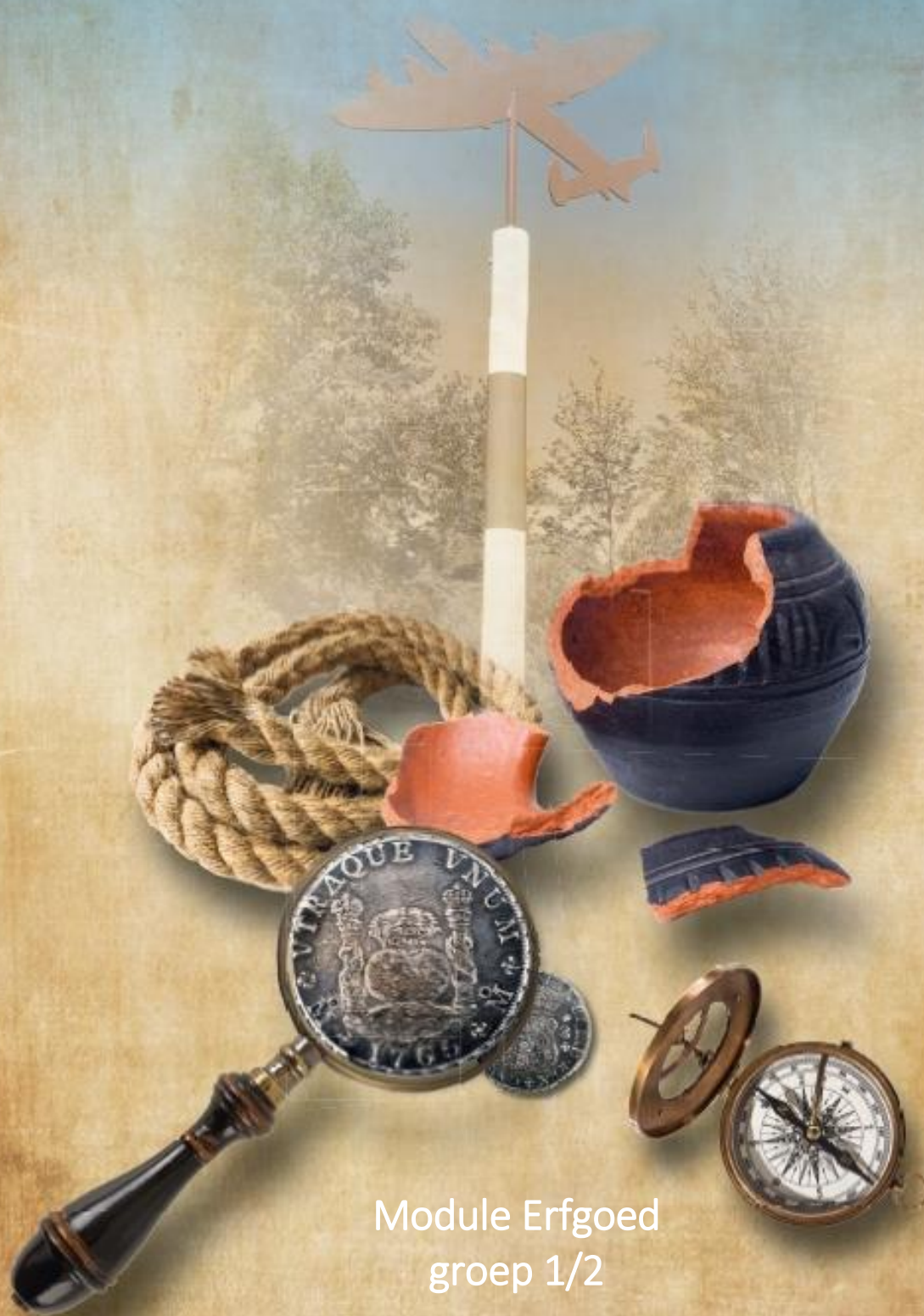

WIE BEN JIJ?

Module Erfgoed
groep 1/2

OMSCHRIJVING MODULE

In deze module maken de leerlingen kennis met de betekenis van erfgoed om je heen en van jezelf. In drie lessen worden zij gestimuleerd tot gericht vertellen, schrijven en taaltekenen over hun eigen, nog 'jonge' geschiedenis. Gedichten zijn hierbij een rode draad. Op een speelse manier verkennen zij de begrippen vroeger en nu met een voorbereidende les door de leerkracht, een kern les door de vakdocent en een verdiepende les weer door de leerkracht zelf. Door terug te kijken naar hun babytijd wordt op een persoonlijke manier cultureel erfgoed beleefd.

CULTURELE COMPETENTIES

Beleven ● ○ ○ ○ ○

De leerlingen ervaren dat aan elk 'gewoon' voorwerp een verhaal vastzit en dat je door het verhaal van een ander op eigen verhalen komt. Tevens leren zij het begrip 'tijd' ervaren door concrete oefeningen en rituelen.

De leerlingen delen met elkaar de beleving van klein zijn.

Creëren ● ○ ○ ○ ○

De leerling leert hoe je zowel met woorden als tekeningen iets kunt vertellen over jezelf. Door het maken van een persoonlijke vitrinekast brengen zij zichzelf in beeld.

Reflecteren ● ○ ○ ○ ○

De leerling kijkt en luistert naar de verhalen van andere leerlingen en leert om eigen herinneringen te verwoorden. De leerling kan zijn ideeën en gevoelens hierover uitspreken en relatie leggen tussen eigen herinneringen en die van anderen.

Presenteren ● ○ ○ ○ ○

De leerling leert op veilige en laagdrempelige manier te laten zien wat hij gemaakt heeft. De leerling durft daarbij zijn eigen ideeën te uiten en erover te vertellen met hulp van de leerkracht.

KERNDOELEN

54

De leerlingen leren beelden, taal, muziek, spel en beweging te gebruiken, om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren.

55

De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren.

56

De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van erfgoed.

LES 1: VAN VROEGER EN NU (VOORBEREIDENDE LES)

In deze les verzamelen leerlingen foto's en voorwerpen van vroeger. De leerlingen leren om iets over zichzelf te vertellen en verkennen het begrip museum.

Wie: groepsleerkracht
Tijd: 45-60 minuten
Benodigdheden: Een foto en een voorwerp uit je eigen babytijd
Een foto en een voorwerp van elk kind (van huis laten meebrengen)
Naamstickers
Een verzameltafel centraal in het lokaal
Een stoel, die kan dienen als 'foto vertelstoel'
Bijlage 1: Gedichten 1 t/m 3
Bijlage 2: Kijkplaat 1: afbeelding Herman het kind en de dingen
Bijlage 3: Verhaal Dat ben jij, Kiki!
Bijlage 4: Verhaal Dat ben jij, Kiki! - digibord
Bijlage 5: Kijkplaat 2: oude foto

Voorbereiding: Vraag de leerlingen een foto en een voorwerp uit hun eigen babytijd mee te brengen. Geef aan dat het voorwerp niet te groot en te zwaar moet zijn, dat het niet zal beschadigen en dat alles na de tentoonstelling weer mee naar huis kan. Laat ze het meenemen in een draagtasje. Niemand mag de voorwerpen zien. Verzamel als 'museumdirecteur' de collectie en hou bij van welke kinderen een voorwerp + foto is gearriveerd en plak er een naamsticker op. Ergens in de klas groeit een museum van tasjes.

Let op: doe de introductie een paar dagen eerder, zodat de leerlingen kunnen verzamelen.

▶ INTRODUCTIE

Lees gedicht 1 *foto's kijken* en/of 2 *het fotoalbum* voor.

- Wie weet wat een album is?
- Heb je er ook eentje thuis?
- Waar worden de foto's bewaard?

Laat nu een foto van jezelf zien en de kring rond gaan. Andere foto's uit jouw baby- en peutertijd zijn voor de leerlingen natuurlijk ook een verrassing om te zien. Vertel zo uitgebreid mogelijk over de foto's:

- Waar bewaar je de foto's?
- Hoe oud is de foto?
- Wie maakte de foto?
- Wat voor dag was het?
- Wie staan er niet op, maar waren er wel?
- Wat vind je het mooiste aan de foto?
- Weet je nog wat je dacht?
- Zijn er thuis ook foto's van jou?
- Waar, wanneer en met wie bekijk je die foto's?
- En hoe vind je dat?

Laat tot slot het door jou meegebrachte voorwerp zien en vertel er kort bij.

Vraag de leerlingen een foto van vroeger en een voorwerp uit die tijd mee te brengen. Om te voorkomen dat ieder kind de volgende les een knuffel meebrengt, geef je zelf andere voorbeelden: een babytruitje, een bekertje, bestek, ziekenhuisarmbandje, navelklem, rammelaar, boekje enz. Toon ook kijkplaat 1 (bijlage 2).

Lees gedicht 3 ***Alles van vroeger*** voor en vertel over het plan om met de hele klas een museum te maken over jezelf en over vroeger, de babytijd. Elk kind maakt een eigen kastje en al die kastjes bij elkaar worden een museum.

- Wat is een museum?
- Wie is er wel eens geweest?
- Hoe zag het er daar uit?
- Met wie was je?
- Hoe kwam je daar?
- Wat deed je daar?

Om een museum te kunnen maken heb je spulletjes nodig: de collectie. Als het goed is hebben de leerlingen al heel wat tasjes ingebracht... Als museumdirecteur kies je er een paar uit. Maak het een beetje geheimzinnig en spannend en toon de foto's uit deze tasjes. Dit zet het vertellen in gang en brengt de andere kinderen op ideeën.

Opdracht 1

Laat een paar kinderen vertellen over hun foto en maak hier een vast ritueel van:

- De verteller mag gaan zitten op de speciale 'foto vertelstoel' (een vaste stoel in de kring, waarmee het moment van geconcentreerd naar één kind luisteren wordt versterkt).
- Het kind vertelt wat er te zien is, wie de andere mensen zijn, wanneer het is, wat er gebeurde, waar de foto wordt bewaard, wie er niet opstaan maar er wel waren enz.
- De groep stelt vragen over de foto en over het verhaal.
- In de groep wordt onderzocht wat er veranderd is of hetzelfde is gebleven: b.v. ze draagt nog steeds dat ringetje. Hoe zien de andere ringetjes eruit in de groep? Op de foto heeft hij krullen. Nu niet meer. Wie hebben er nog steeds krullen? Is de haarkleur veranderd?

Besteed elke dag even aandacht aan de groei van het project, zodat steeds een paar kinderen kunnen vertellen. Om het ritueel te versterken en herkenbaar te maken lees je aan het begin van de fotoverhalen ook telkens eerst het gedicht ***Alles van vroeger*** voor.

AFSLUITING

Lees tot slot het verhaal ***Dat ben jij, Kiki*** voor over opa, die een foto maakt van het eendje Kiki en over foto's van vroeger. In bijlage 3 vind je het verhaal, in bijlage 4 de versie om op het digibord te tonen. Laat de illustraties zien en praat erover. Laat ook het omslag met de oude foto's zien.

- Wat zijn het voor plaatjes?
- Wat zie je allemaal?

Laat de leerlingen zoveel mogelijk details benoemen.

Vertel dat de foto's lang geleden kartelrandjes hadden en laat de oude foto (bijlage 5: kijkplaat 2) zien.

- Welke verschillen zie je nog meer? *Oude foto's waren nog niet in kleur. Ze wisten nog niet hoe dat moest.*
- Wie zou de foto's op het omslag gemaakt hebben?
- En wie maakt altijd de foto's?
- Vind je het leuk om op de foto te gaan?

LES 2: MIJN TEKENING KAN JE LEZEN (KERNLES)

In de voorbereidende les hebben de leerlingen ervaren wat vroeger is met behulp van verzamelingen (foto's en voorwerpen). Nu onderzoeken ze door voelen, vertellen en taaltekenen hun eigen geschiedenis.

Leestip

Het boek *Herman het kind en de dingen* van Harrie Geelen (vanaf 5 jaar) kan op elk moment voorgelezen worden. Vooral het verhaaltje op blz. 16 t/m 20 sluit goed aan bij deze les over taaltekenen en verhaaltjes schrijven/stempelen.

Wie: vakdocent
Tijd: 60 minuten
Benodigdheden: Gedicht 4
Kopieerblad 1 (kader taaltekening)

Voor elk kind:

1 wit tekenpapier met kader (zie kopieerblad, A5-formaat)
1 wit tekenpapier (A5-formaat)
1 drieluik van stevig karton (afmeting 50 x 25 cm, +/- 2 mm dik) (uit lespakket)

zwarte fineliners (uit lespakket)
kleurpotloden/viltstiften
lijm
fotolijm (uit lespakket)

Bijlage 1: gedicht 4
Bijlage 6: kopieerblad 1

Vorbereiding: De voorbereidende les dient gegeven te zijn door de leerkracht aan de groep
Kopieer het kader op het tekenpapier.
Snij de drieluiken op maat, teken 2 zijpanelen af van 17 cm breed en kerf de lijnen in, zodat het drieluik kan staan.
Richt een presentatietafel in met de tasjes (voorwerpen en foto's) van de kinderen.

INTRODUCTIE

Lees het gedicht 4 *Kijken met je ogen dicht* voor. Laat de leerlingen vervolgens hun stoel voelen: is die warm of koud? En hoe voelt de trui of blouse van het buurkind? Zacht, glad enz.?

De leerlingen hebben bij de leerkracht al verteld over hun foto's en voorwerpen.

1. Vestig de aandacht op de tasjes: elk kind heeft iets meegebracht dat betekenis voor hem of haar heeft en dat vraagt om aandacht en respect.
2. Leg een paar tasjes centraal in de kring en geef een kind de beurt om met de ogen dicht door het tasje heen aan het voorwerp te voelen. Hoor je geluiden? Hoe klink het?
3. Daarna voelt ander kind, benoemt wat het voelt en probeert te raden wat het is.

De klas stelt vragen aan de eigenaar: is het...? De eigenaar antwoordt met ja of nee. Zo probeert de klas te raden wat het is. Op jouw teken haalt de eigenaar zijn voorwerp te voorschijn en vertelt er kort over.

KERN

Vertel de leerlingen dat ze nu gaan beginnen met het maken een museum over zichzelf. Als eerste gaan ze tekenen over zichzelf. Deze tekening kun je gebruiken om iets te vertellen over vroeger.

Bij deze opdracht gaat het om de inhoud van de tekening, en niet om *hoe* er getekend wordt. De tekening wordt als taal gebruikt en drukt uit wat je voelt, denkt en doet.

Opdracht 1

Deel het A5 tekenpapier met het kader uit (bijlage 5: kopieerblad 1). De leerlingen gaan in het ronde kader tekenen met zwarte fineliner over hun babytijd en denken na over zichzelf als baby, hoe was dat? Eerst tekenen ze lijnen en vormen met zwart, daarna mogen ze ook nog even verder werken met kleurpotlood en/ of viltstift.

- Stimuleer de leerlingen individueel bij het tekenen door naar concrete zaken te vragen: wat tekenen ze, hoe ziet dat eruit en hoe voelt dat? Maken de dingen die ze tekenen ook geluid?

Als een kind klaar is, vraag je of het kind erbij wil vertellen. Schrijf dit in een of twee zinnen onder de tekening. Vraag de leerkracht hierbij te helpen en dit eventueel op een later moment afronden.

Opdracht 2

Geef de leerlingen nu het blanco A5 tekenpapier. Als baby konden zij nog niet schrijven, maar nu vast al wel een klein beetje... Ze mogen het vel volschrijven door hun naam meerdere keren te herhalen.

- Benadruk dat je zelf mag bedenken hoe jij je naam schrijft. Als je nog niet precies de letters weet mag je ook zelf letters bedenken. Ook al kan een kind nog niet 'echt' schrijven, een krabbelhandschrift kunnen ze wel gebruiken.

In overleg met de leerkracht kun je ze ook een beetje helpen door naamkaartjes voor ze neer te leggen. Ze kunnen dan proberen om de letters na te maken.

Nu kan het Leeftijdmuseum gebouwd gaan worden!

1. Elke leerling krijgt een drieluik en plakt met een lijmstift het handschriftpapier op het linkerpaneel.
2. Op het rechterpaneel komt de taaltekening.
3. Tot slot mogen zij hun foto uit het zakje halen en deze met fotolijm op de handschrifttekening plakken, zodat deze als achtergrond gaat dienen.

AFSLUITING

Stal de drieluikjes uit, liefst in het midden van de klas, zodat je er in een kring omheen kunt zitten. Laat de leerlingen even kijken.

- Wie wil er iets vertellen over zijn taaltekening?
- Wat is er te zien?
- Wie heeft zijn naam meerdere keren kunnen schrijven of krabbelen?
- Welke letter vind je het mooist?

LES 3: HET LEEFTIJD MUSEUM GAAT OPEN (VERDIEPENDE LES)

In de vorige les hebben de leerlingen verteld, getekend en geschreven over hun eigen geschiedenis. Nu brengen ze hun verzamelingen samen in een echt museum.

Wie: groepsleerkracht
Tijd: 45 minuten
Benodigdheden: Priem
Binddraad
Scharen
Kleurpotloden
Lijm
Cijferstempels
Stempelkussen

Bijlage 1: Gedicht 5

Bijlage 7: Kopieerblad 2 (bordjes voor het Leef tijdsmuseum)

Optioneel: doorzichtig folie om voor het drieluik te plakken of te nieten

Vorbereiding: Prik de gaatjes voor de voorwerpen in het midden van de middenpanelen
Knip het binddraad in handzame stukken
Kopieer het knipvel met de bordjes

INTRODUCTIE

Leg de drieluikjes met de voorwerpen zichtbaar in de kring. Lees het gedicht 5 *Verzamelen* voor.

- Wie kan vertellen wat verzamelen is?
- Verzamel je zelf ook dingen?

Vertel dat de foto's, voorwerpen en tekeningen samen ook een bijzondere verzameling vormen. Daarom komen ze in een heel mooi kastje! En alle kastjes samen komen in het Leeftijdsmuseum van de klas.

KERN

1. De leerlingen krijgen hun drieluik met voorwerp en maken het voorwerp vast op het middenpaneel met een stuk binddraad door de gaatjes. De jongste kinderen zullen hier nog wat hulp bij nodig hebben.
2. Geef de leerlingen nu een knipvel met de bordjes en laat ze zelf kiezen welke ze het mooist vinden voor hun eigen 'vitrinekast'. Dit bordje versieren ze mooi met kleurpotlood, knippen dit uit en plakken het bovenaan het middenpaneel.
3. Tot slot stempelen ze met een cijferstempel hoe oud ze nu zijn op het middenpaneel. Helemaal af is het wanneer er elke vitrinekast ook nog een stukje doorzichtig folie wordt geplakt.
4. Zet de vitrinekastjes op een centrale plaats, zo dat ze goed bekeken kunnen worden. Voordeel van de eigen klas is, dat de kinderen hun eigendommen dichtbij zich hebben.

AFSLUITING

Bezoek met de kinderen het eigen museum.

- Vertel in een kringgesprek aan elkaar wat je gezien hebt.

Natuurlijk is een museum pas echt als er mensen komen kijken, denk aan andere klassen en/of ouders. Kan de tentoonstelling misschien aansluiten op een ouderavond?

Organiseer eventueel voor de rest van de school een officiële opening met uitnodigingen, kaartjes, posters in de gang, en natuurlijk een lint en een schaar. Wie mag de tentoonstelling openen? Er kunnen openingstijden zijn, waarop bezoekers door kinderen worden rondgeleid.

Verzin samen met de kinderen voor de bezoekers een paar leuke kijkopdrachten:

- zoek twee kastjes van dezelfde leeftijd en schrijf de verschillen en overeenkomsten op.
- Zoek een voorwerp dat je zelf ook hebt of hebt gehad.
- Zoek welk kind bij welke babyfoto hoort.

BIJLAGEN

Bijlage 1: gedichten 1 t/m 5

1. Foto's kijken

Hier was ik vijf:
kon ik niet bij de bel.
'Wilt u voor me bellen?'
Dat wilden ze wel.
Hier was ik vier
en in Ped was ik bang
voor gekke figuren
op het behang,
Hier was ik drie.
Nee ik was nog maar twee.
Mijn bromtol kon zzoemen,
daar zzoemde ik mee.
Hier was ik één,
pappie leek op een reus.
Toen vroegen de tantes:
'Waar zit je neus?'
Hier was ik nul
en ik voelde me puik,
want ik had een kamer
in mammie haar buik.
Hier is het uit.
is het uit met mijn lied:
op die witte bladzij
bestond ik nog niet.

Uit: *Kijken met je ogen dicht* van Willem Wilmink

2. Het fotoalbum

Dit fotoalbum is van mij
het is ontzettend dik
en zie je daar dat baby'tje?
dat baby'tje ben ik
Hier zit ik in de kinderstoel
en daar op opa's schoot
en blader ik dit album door
dan word ik langzaam groot
Een foto van mijn eerste fiets
een foto in de trein
en blader ik daarna terug
dan wordt ik snel weer klein!

Uit: *Het grote versjesboek* van Marianne Busser & Ron Schröder

3. Alles van vroeger

Alles van vroeger
van toen ik nog klein was:
de wieg en de wagen,
het babybad,
de hemdjes die ik
heb aangehad
de piepkleine sokjes,
de bijtring, de blokjes,
mijn eerste boekje...
Alles van vroeger
staat nu in een hoekje,
onder een laken:
streng verboden
het aan te raken!

uit: *Zo kan het ook* van Nannie Kuiper

4. Kijken met je ogen dicht

Kijken met je ogen dicht,
Kijken met je ogen dicht.
Kijken met je ogen dicht.
Mamma, dit is jouw gezicht.
Het is jong en dus niet oud,
het is warm en dus niet koud.
Even kijken met mijn arm:
is dit water koud of warm?
Nee, het is, hoe heet dat nou,
't is niet warm, niet koud, maar ... lauw.
Even kijken met mijn mouw:
is 't een man of is 't een vrouw?
Hier te dun en daar te dik,
dus het is een man, denk ik.
Even kijken met mijn hand
naar het spleetje bij die tand:
met mijn vinger voelt het klein,
met mijn tong zal 't groter zijn.
Even kijken waar de wind
deze dag zijn reis begint.
deze dag zijn reis begint
Oost of West of Noord of Zuid?
Steek twee natte vingers uit
Is dit glas nou vol of leeg?
Als ik het eens even weeg?
Het heeft bijna geen gewicht.
Is dus leeg, hè? Ja, allicht.
Kijken met je ogen dicht,
Kijken met je ogen dicht.

uit: *Verzamelde liedjes en gedichten* van Willem Wilmink

5. Verzamelen

Sparen, sparen, sparen,
alles maar bewaren:
dopjes van de seven-up
stickers van de voetbalclub,
schelpen die mijn vriendje vond,
tanden uit mijn eigen mond,
mooie stenen, stukjes touw,
veren van een echte pauw,
zilverdraad en goudpapier –
geef het allemaal maar hier!
Sparen, sparen, sparen
alles maar bewaren.
Elke dag komt er wat bij.
Weggoaien is niks voor mij.
Ieder gek of grappig ding,
Gaat naar mijn verzameling!

Uit: *Zo kan het ook* van Nannie Kuiper

Bijlage 2: Kijkplaat 1

Zie volgende pagina.

Bijlage 3 & 4: *Dat ben jij, Kiki!* - verhaal / digibord

Zie volledig bestand op www.cultuuropschoolflevoland.nl.

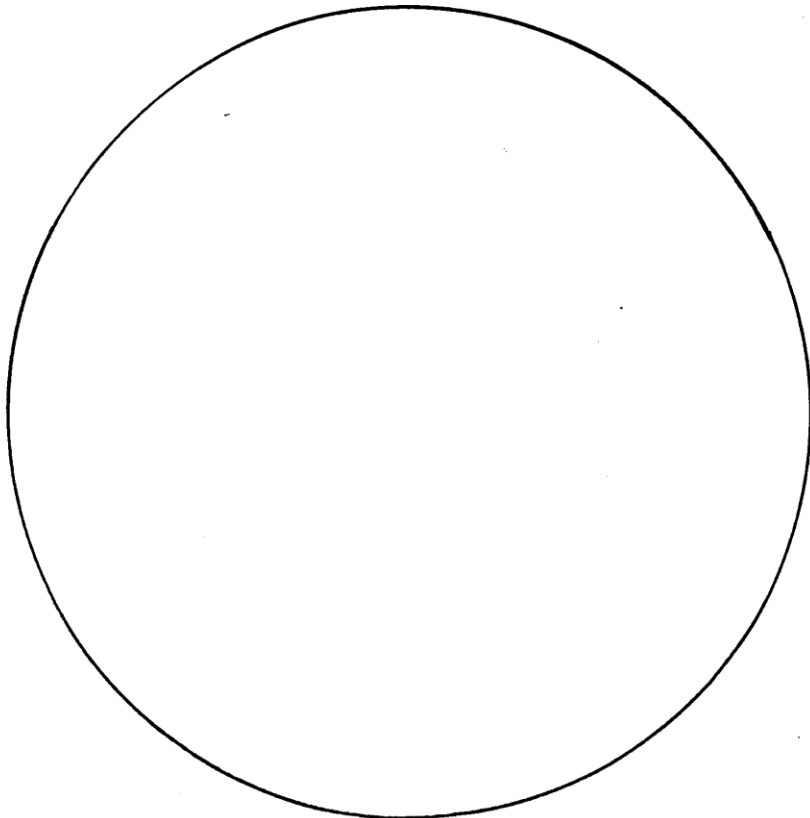
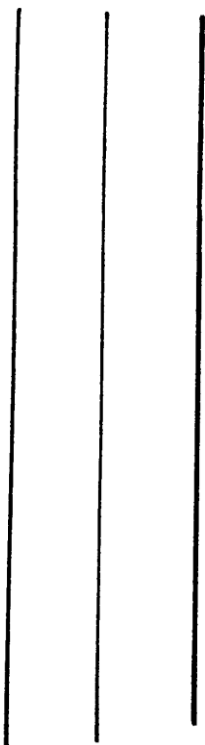
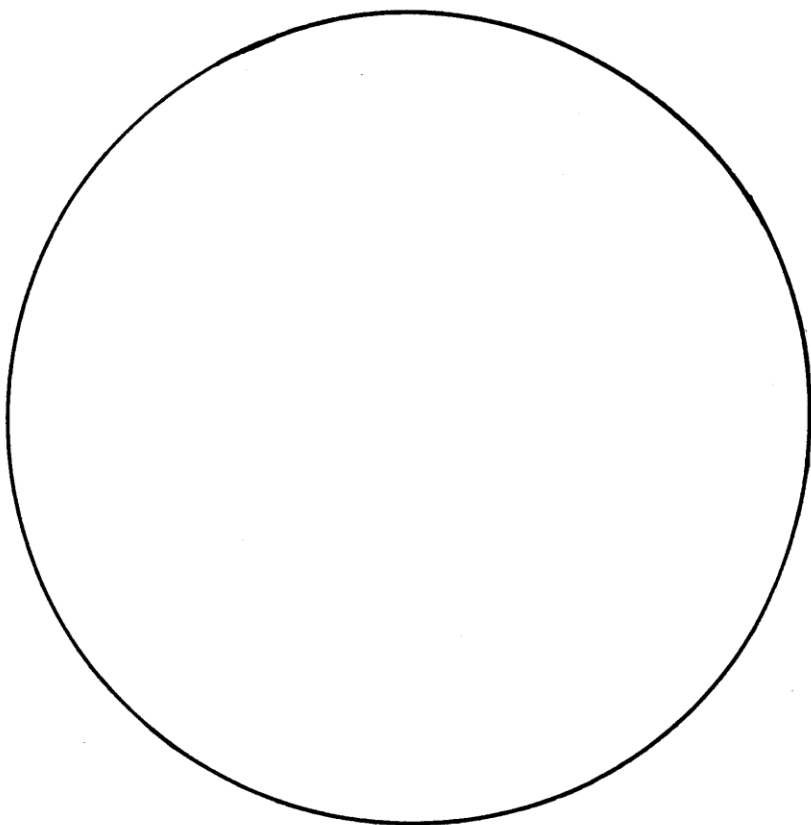
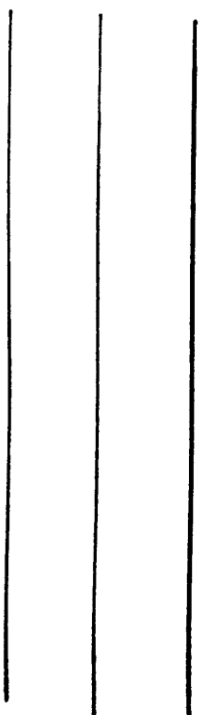
Bijlage 5: Kijkplaat 2

Zie volgende pagina.

Bijlage 6: Kopieerblad 1

Zie volgende pagina.

Bijlage 7: Kopieerblad 2

Zie volgende pagina.

Leeftijdmuseum

Leeftijdmuseum

Leeftijdmuseum

Leeftijdmuseum

Leeftijdmuseum

leeftijdmuseum